

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора філософії в галузі права
Левченко Діани Сергіївни на дисертацію Шарука Олександра
Григоровича на тему: «Механізм адміністративно-правового захисту
об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

Актуальність теми дослідження. «Стійкість, як ключовий постулат розвитку суспільства та держави, нині є не тільки глобальним трендом, а й основним викликом для сучасного етапу державотворення в Україні. Не може бути піддане критиці твердження про те, що саме фінансовий сектор, будучи важливою складовою останніх, є одним з ключових системоутворюючих елементів розбудови державності, адже від ефективності його функціонування залежить не тільки стабільність економічних процесів, а й результативність діяльності державного апарату загалом», – досить влучне та актуальне твердження здобувача.

Зокрема фінансова стійкість є критично важливою для відновлення економіки та підтримки соціальних інституцій під час кризи та війни. У цих умовах фінансовий сектор відіграє ключову роль у забезпеченні гнучкості та адаптивності економічних процесів, що дозволяє державі реагувати на зовнішні виклики та підтримувати економічну стійкість. Оскільки нинішня війна в Україні створює серйозні виклики для фінансової системи, важливо вживати заходів для зміцнення стабільності банківської системи, а також забезпечення стійкості всієї фінансової сфери.

Основаючись на вищезазначеному, вже стає зрозумілим, що обрана для дослідження здобувачем тематика є актуальною та своєчасною.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне дослідження є одним з перших монографічних досліджень у межах науки адміністративного права, у якому за рахунок комплексного та системного підходу до аналізу адміністративно-правового захисту критичної інфраструктури фінансового сектору України

викладено сучасні основи доктринального розуміння правового концепту «критична інфраструктура фінансового сектору України», розкрито особливості адміністративно-правового захисту цих об'єктів, а також визначено напрямки вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері. За результатами проведеного аналізу здобувачем сформульовано вагомі наукові положення і висновки.

Так, автором вперше визначено сутність адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України через його ключові ознаки, зокрема: а) є складовою механізму забезпечення національної безпеки; б) виникає у відповідь на необхідність захисту критично важливих фінансових операцій та адміністративних дій, порушення яких завдає шкоди економіці та взаємодіям, залежним від стабільного функціонування грошових потоків та фінансово-адміністративних функцій державних органів; в) реалізується на основі наявності законодавчого та відомчого нормативно-правового забезпечення; г) має комплексний характер, що об'єктивує можливість (при необхідності) без зміни інституційної чи процедурної складової його здійснення виникнення перехідної трансформації вчинюваних дій з суто охоронних до безпосередньо захисних; д) як сукупність відповідних заходів є репрезентацією існування у правореалізаційній площині спеціалізованої діяльності, що має власну мету, завдання та функції; е) є безперервним процесом, інтенсивність якого (активність, готовність) залежить від стану внутрішнього та зовнішнього безпекового середовища.

Також вперше нормативно-правові основи адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України схарактеризовано через дуальність інтерпретаційної складової, де: 1) ідейно-концепційний складник визначений як актуальний, належно сформований та такий, що не вимагає додаткової уваги в контексті оптимізаційних змін якісно новим ідеологічним наповненням; 2) практико-реалізаційний складник відзначається фрагментарністю, відсутністю публічності механізмів прояву

означеної діяльності, а також недостатньою інтеграцією з міжнародними стандартами у сфері захисту критичної інфраструктури.

Заслуговує на увагу й розкритий ним кореляційний взаємозв'язок між принципом публічності та принципом безпеки, захисту й охорони інформації з обмеженим доступом у контексті сформованих правил здійснення адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України з узагальненням про необхідність дотримання балансу між забезпеченням прозорості й збереженням секретності, що вимагає чіткої ідентифікації меж щодо того, яка інформація є публічною, а яка підлягає захисту, адже наразі: 1) принцип публічності репрезентується через опубліковані звіти про стан фінансової стабільності, інформації в якому недостатньо для інформування громадськості про реалізовані заходи щодо забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури; 2) детальна інформація про вразливості та наявні прогалини в механізмах захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України є небезпечною з точки зору високого рівня ризику можливих зловживань.

Окрім того, робота містить й інші вагомі науково та практично цінні положення, які заслуговують на визнання.

Основні положення та зміст наукового дослідження. Структура дисертаційної роботи обумовлена його метою та завданням, об'єктом та предметом. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; зазначено про зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; наведено дані про апробацію результатів дослідження; структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України» складається

з трьох підрозділів, у яких розкрито особливості наукового та законодавчого розуміння важливості об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України, юридичну природу їх адміністративно-правового захисту, а також особливості нормативного та організаційного контексту, закладеного в основу його здійснення.

Розділ 2 «Характеристика окремих елементів механізму адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України» складається з чотирьох підрозділів, у яких висвітлено кореляційний зв'язок між основними складовими цього механізму, а також особливості, значення та вклад кожного з таких елементів до загальної системи його функціональності.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення механізму адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України» складається з двох підрозділів, у яких висвітлено результати компаративістичного аналізу особливостей здійснення адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору, виокремлено позитивні практики для запозичення, а також визначено шляхи оптимізації вітчизняного адміністративного законодавства у цій сфері.

У висновках дисертації представлено результати проведеного комплексного аналізу особливостей здійснення адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України, а також окреслено напрями його оптимізації.

Загалом зроблені автором висновки є достатньо обґрунтованими, аргументованими та характеризуються високим ступенем достовірності. У сукупності вони свідчать про цілісність проведеного дослідження.

Основні положення дисертації, що виносяться на захист, відображені в 8 публікаціях у наукових фахових виданнях України та інших держав. Загальна кількість наукових публікацій, їх теоретична якість відповідає вимогам, встановленим до такого різновиду робіт.

Практична і теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження підтверджується доданими до дисертації актами впровадження у науково-дослідній сфері, освітньому процесі та практичній діяльності.

Зауваження та пропозиції за змістом дисертації. Визначаючи актуальність проведеного автором дослідження, наукову новизну, високий теоретичний рівень, а також практичну значимість результатів, слід зазначити, що окремі положення дисертаційної роботи Олександра Григоровича мають дискусійний характер, а деякі з них потребують додаткової аргументації:

1. Не до кінця виважено автор підійшов до класифікаційного поділу загроз для стійкості функціонування об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України. Зокрема, деякі з індивідуальних загроз, як, наприклад, спад економічної активності та інфляційні процеси, можуть мати більш широкий характер і впливати на інші сектори критичної інфраструктури. Також не до кінця зрозуміло, яким чином оцінюється вплив цих загроз на різні рівні стійкості (підрозділ 1.2).

2. З тексту дисертаційної роботи залишилось не зрозумілим: стійкість, це єдине завдання системи захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України?

3. Зазначаючи про необхідність ідентифікації обов'язків кожного з представників системи захисту критичної інфраструктури фінансового сектору, варто наводити авторське бачення їх розмежування в контексті пропонованих ініціатив (підрозділ 3.2).

4. Загалом досить спірною виглядає авторська пропозиція щодо визначення Ради національної безпеки та оборони України провідним органом, що контролюватиме превентивність захисних дій, адже це орган, який є допоміжним при Президентові України. Хоч і зі спеціальною компетенцією, однак його роль переважно консультативна, а наділення не властивими повноваженнями взагалі є порушенням принципу розподілу влади (підрозділ 3.2).

Загальний висновок по дисертації. Дисертаційне дослідження, представлене здобувачем, є самостійною завершеною науковою працею, в якому отримані нові, доктринально обґрунтовані результати. Необхідно підтвердити достатній рівень теоретичної обґрунтованості висловлених здобувачем наукових суджень, положень і рекомендацій. Зміст автореферату дисертації повною мірою відображає структуру, хід проведеного дослідження, його основні положення та висновки. Автореферат дисертації не містить положень, які не увійшли до основного змісту роботи. Підсумовуючи вищезазначене можна констатувати, що дисертація Шарука Олександра Григоровича на тему: «Механізм адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України» відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**правовий аналітик,
Громадської організації
«Інформаційно-аналітичний центр
«Сучасне аерокосмічне право»»
доктор філософії в галузі права**

Діана ЛЕВЧЕНКО